

помагат на Аврамов да изведе по-непосредствено своите идейни внушения. Сътвореното от поета служи като спомагателен материал, то е допълнителна илюстрация, обогатяваща представите ни за неговата личност. Въпреки това, позоваващ се неведнъж на създаденото от Бодлер, Аврамов ни поднася прочит, който ще ни помогне да усетим по-силно значимостта на Бодлеровото художествено и критическо наследство. В заключителните страници на книгата си той прави оценка на Бодлеровата художествена критика, изтъквайки нейното огромно значение, това, че тя си остава и днес с непреходна стойност. Знае се, че Аврамов е написал обемно изследване за критиката на Бодлер. Прибавено като самостоятелна глава към едно повторно издание на книгата, то ще я направи още по-ценна. Но аз исках да изтъкна особеното в този труд, онова, за което споменах още в началото. Книгата е много повече от творчески портрет, поне от това, което сме свикнали да ни предлагат. Тя наистина е не само книга за Бодлер, а изобщо за мълчаливата и величавата мисия на големия поет, респективно на изкуството, обречено да служи на хората. Този труд ни дава не само познания, но и уроци по морал, защото какво е животът на Бодлер, ако не и нравственост? Разбира се, че тази нравственост невината се побира в ограничените представи на филистера, на проспериращото благоразумие. Но тя има какво да ни даде, както ни дават много и мълчаливите противоречия на Бодлер, неразрешени от него, но поставящи толкова въпроси и към нас.

Много са легендите за Шарл Бодлер, много от тях не почитват на истината. В тази книга се говори и за едните, и за другите, за да прозвучи в крайна сметка акордът на големата истина за личността на поета. Аврамов не я натрапва самоуверено, от последна инстанция. Той ни среща със своята представа. Но когато една представа е аргументирана с богат документален материал, когато е защитена от вещ анализ и когато неусетно я приемаме като своя, тя принадлежи вече не само на един човек.

С появата на „Шарл Бодлер“, едно изследване, което не може да напише всеки, ние действително можем да се гордеем.

Божидар Кунчев

„УВЛЕЧЕНИЯ. ЕТЮДИ И ПОРТРЕТИ“ ОТ
МИНКО БЕНЧЕВ. С., БП, 1984. 190 с.

Могат ли уважаващите се литературни критици да робуват на увлеченията си? — ще възкликне някой от „тесните ерудити“ (както ги нарича Минко Бенчев) с я ярост ще запрати по тънката книжка „заплашително размаханата тояга на курсива“, за да смаже с един замах вълностите на слога и най-вече

на въображението, тъй характерни за тях „увлечения“. Пък аз, да си призная, зачех тази книга една вечер, след като дълго бях търсил увлекателно четиво за преди сън, зачех я за неохотата на стомашно болния, който вместо с печено прасенце трябва да се задоволи с парче сухар и чай без захар. Но... още първите страници бяха достатъчни, за да разбера, че това ще е най-интересният ми разговор с Минко Бенчев, иначе мълчалив, един вид свенлив събеседник, който обаче познава отлично механизма на разказването. Отвори ли уста, няма къде да идеш — трябва да го слушаш, защото разказите му са винаги като снимани със скрита камера филми, в които си има всичко: и човешката усмивка, и светлата печал, и една чисто възрожденска сентенциозност, която никога не звучи досадно. Такъв е той и в книгата си — в критическата си книга: още едно доказателство за смесението на жанровете в съвременния литературен свят и преди всичко, за огромната необходимост да се намират хора, които и по такъв начин да говорят за писателите: без вдъхващи ужас систематизации, без терминологично озлобление и в същото време — с дълбоко разбиране за съвременния характер на изкуството, за неповторимостта на всяка творческа личност, за дълбокия смисъл на хуманното послание, вложено в тайнството на мерената реч. Някъде в книгата Бенчев споделя сякаш мимоходом: неговата лелеяна цел е „да се установи контакт“. Подхвърля думата и без дълбокомислени обяснения отминава, като ни оставя сами да се досетим за какво става дума. Хитро, нали? Но тъй или иначе, контактът с нас вече е установен, и то не само чрез често повтарящите се (леко иронични) „уважаеми“ или „любезни читатели“, а преди всичко, като намира идеалното „поле за контакт“ (убеден съм, че със сладкодумието си би могъл да привлече вниманието и на извънземните цивилизации!), като поставя разговора за поезията и поетите в една позната за широк кръг читатели обстановка. С други думи Минко Бенчев още в първите редове на книгата ни се разкрива като лугав и проникновен наблюдател (да си призная, отсега нататък повече ще внимавам, когато седя на чашка кафе с него). Той изглежда откриватия си за жреците на поетичното изкуство не само от книгите им (макар че му вярвам, като споделя как четех по пет-шест пъти харесалата му стихосбирка), но и от преливащия контакт с тях. За разлика от ловците на литературни клюки, критикът търси в общуването трудно доловимия аромат на духовната неповторимост и щом го открие, не отлита в облаците на „идеалната мечта“, а се опитва да го занесе върху сложнорелефната карта на съвременния живот. Така достигаме до механизма на осъществяването на един не тъй често срещан се „контакт“: писател — критик — читател (като тях категории диалектически се преливат и динамично сменят местата си в зависимост от гледната точка).

Така простическият, увеличащ разказ, в който лирическите и иронически отклонения са не отклонение от правилото, а правило, неусетно се насища със семиотични значения: разхвърляните тук и там намеси се наслагват лайдмотивно и придобиват за внимателното ухо знаков характер. Колонията от знаци престава да се възприема като невинни „увлечения“, а се превръща в координатна система на съвременната българска литературна реалност. Възможно ли е това, когато критикът е нахвърлял с моцартовска лекота само единадесет портрета? Оказа се, че да — щом е будно чувството за историческа приемственост, щом явленията се разглеждат в тяхната диалектическа връзка, щом асоциативното мислене успява да превърне конкретността в обобщение. Портретите наистина са само единадесет, но във всеки от тях присъства националната поетическа традиция. Представените творци се оглеждат не в собствения си огледален образ, а в галерията на безсмъртните — Ботев, Вазов, Славейков, Вапцаров. За критическия свят на Минко Бенчев уравниловката е недостъпна, тук действуват законите на приемствеността и наворотството, на единството на многообразието и на антикомонктурната йерархичност. Когато вижда несвършенства в поетическата структура, критикът ги споменава не с откъснати усмивка на олимпиец, а търси сянката им в неспазването на диалектическите закони, в нарушаването на социалната, философска и естетическа достоверност.

А живата му мисъл е насочена и отвъд poetичното, отвъд „другата реалност“ — в необятните простори на съвременния свят, така че чувствителното му перо винаги намира тънките нишки, които свързват стиха с ритъма на времето, с пулса на ненарушаваното триединство минало—настояще—бъдеще. И затова зад привидно леговата интонация, зад елегантната ирония, зад уж прокрадналата се „пикантерия“ от литературния бит винаги откриваме дълбокия подтекст на родения морализатор (във възрожденския смисъл на тази дума), убеден в активната положителна роля на истинския поет за революционната промяна на света. Минко Бенчев страстно доказва, че всеки скроуен поетичен глас, който приема за свое верую светлата хуманистична надежда, може да бъде достоен за такава мисия, че няма тиха и гръмка поезия, а има само таланти и „поклонници“, че невинаги „дръзкят“ вик е знак за гражданска доблест, защото верността към идеята се доказва и в привидната сивота на житейския делин. Когато прочетем книгата, скромното заглавие „Увлечения“ вече ни е разкрило истинския си смисъл: защото Бенчев защитава своите увлечения страстно и ни въвлича в полемичната стихия на пристрастията си. Зад всяко споменато име с мъжествена борбеност стои вече зрял критик, който защитава своите житейски и естетически възгледи, своята изстрадана представа за лите-

ратурните ценности. Можем да му вярваме, щом усетим, че „доковането до поета“ Александър Геров е поклон пред „неспокойното съзнание“ на поетичното поколение, което опази хуманитарните идеали от „нашествието на културните варвари, дипломатията на танковите вериги и месерингите“. Можем да му вярваме, когато защитава „приждането на болка“ и „зрънцето на високия духовен порив“ в поезията на Николай Кънчев от „догматично устроените умове и безкрилите духом“. Навлезли веднаж в истинската проблематика на книгата, ние свободно се движим из територията на отлично познатата на Бенчев „република на поетите“, следваме го в това пътешествие сред поколенията (взаимно привличащи се и отблъскващи се). Научаваме се да не приемаме на „честна дума“ всяка стихотворна декларация, а да търсим в йероглифа на стиха свидетелството за гражданска доблест, за провеждане на „контакт“. В портрета на Калин Донков четем следното: „И понеже той — човекът — е „неизбежен“ във виждането на поета и понеже никакво усилие не ще има смисъл и цена, ако застраява душата му, ако не се бори срещу нейната дрямка и странна готовност да бъде престелявана от прагматизма, от приятния вкус на духовните заместители — то задачата на поета е: като пише „с огънчето на душата“ — да изведе човека от неговата анонимност, изгубеност и безликост в Големия град, да го отдели от „масата“ и установи самоличността му.“ Разбира се, и тая формулировка е дадена без курсив, защото Бенчев не е привърженик на истините от последна инстанция, на застиналите канони. Той вярва в развитието, във вечната изменчивост на „човекознанието“, което дължи извъредно много на онези развълнувани и честни пера, движещи се по белия лист „от позициите на комунистическата партийност и на един оптимизъм с висока цена, защото непрекъснато е проверяван и изстрадан“.

От казаното дотук читателят може да останетане с представата, че критикът използва отделните имена, само за да представи поубедително собственото си творческо верую. Ако е така, няма нищо по-невярно от подобни твърдения. Не само защото главното действие ващо лице в книгата, а и в многобройните статии на Бенчев, за които винаги се говори месеци след появата им, винаги е самият поет, който чрез стиховете си е предизвикал „контакта“, но и защото самата критическа мисъл на автора по своята същност е образна: внушенията ни се налагат чрез детайлно познаване на конкретния поетически мир. Прочетете портретите на Екатерина Йосифова, Калина Ковачева и Миряна Башева и ще откриете в тях занимателна сюжетност, драматична конфликтност, характерна за серийната проза, но всичко почива върху абсолютния автентизъм във възпроизвеждането на лъкатушния им творчески път. Ако не искате да се задълбочавате, поне ще запомните

своеобразието на всяка една от тях и винаги отсега нататък, когато четете стиховете им, ще си спомняте един или друг шрих от великолепните им критически портрети. Но преодолесте ли умствената леност, навлезете ли в по-висшите сфери на контакта, ще откриете значимите исторически паралели, ще се натъкнете на дълбоки социални съпоставки, или с други думи, по частта от цялото ще съумееете да възпроизведете богата картина на съвременната българска социалистическа поезия в многообемните ѝ взаимовръзки с живота. Едва тогава ви съветвам да прочетете есето за „слънчевото дете на поезията“ Пета Дубарова: защото това не е обикновен критически портрет, а своеобразен философски размисъл за отговорността на твореца, за зрелостта на таланта, за изстраждането на щастливото озарение: „Тъкмо това отричане на компромисните решения определя високата стойност и чистия блясък на тая поезия,

говори ни за пълно единение на жизнената и творческа позиция.“

Минко Бенчев не крие вярата си в „непо-кварения ум, непохабените сетива и светлия взор на юношата“: „Душата му, още неза-сегната от мръсната паяна на съображенията и сметките, е жадна за рицарство в името на високия комунистически идеал и красотата.“ Затова в магията на поетичното критикът винаги търси свежестта на юношеското въз-приятие и неговите „увлечения“ се проявяват там, където долови безсмъртния юношески дух в поетическите изповеди на зрелия творец. Привличат го и го въодушевяват „извисява-нето на поетичното у човека, мой съвремен-ник, и истински човешкото у поета“. Това са неговите условия за осъществяването на кон-такт, а те без съмнение се покриват с мисли-те и надеждите на съвременните читатели, които се стремят да живеят „по законите на красотата“.

Георги Цанков

SOMMAIRE

Cent ans de la mort de Victor Hugo

Ludmila Stéfanova — Victor Hugo — l'homme et le poète	3
Guéorgui Dimov — Victor Hugo et la Bulgarie	9
Jean Gaudon (Paris) — „Les Misérables“ comme un poème	17

Troisième assemblée des enfants le „Drapeau de la paix“

Margarita Slavova — Le personnage et la composition dans la prose narrative pour enfants et adolescents	23
Catherina Ilintcheva — Certains traits particuliers de la jeune poésie pour enfants	41
Dora Koleva — La poésie, ce combat infatigable pour l'homme (Guéorgui Giagarov sexagénaire)	47
Nikolaï Arétov — Un voyage insolite dans le monde du roman (à propos du „Secret“ de Bogomil Raïnov)	61
Guéorgui Bachikianov — De l'importance historico-littéraire d'un article dans la revue „Zora“ (1885) et de son auteur	69
Zoya Andonova — Au sujet de la question de la psychologie de l'œuvre littéraire	89
Anghel Anghélov — La stylistique psychologique de Léo Schpitzer	97

Problèmes de la traduction artistique

Mikhaïl Nédeltchev — Formes sociales de la conscience de soi dans l'œuvre de traduire — 1984 (La situation et les problèmes de la théorie, l'histoire et la critique de la traduction de la littérature traduite)	113
---	-----

Communications scientifiques

Ivanka Thomova-Manova — La bibliothèque de Nikolaï Liliev	127
Lotos Boradgieva — Svetoslav Minkov et le monde féérique de Schéhérasade	134
Ludmila Malinova — Le thème de la guerre dans la poésie des femmes-poètes de la fin des années trente et du début des années quarante	143
Nikolaï Parchev — Le premier essai critique sur l'œuvre d'Angel Karaliitchev dans les journaux	155

A travers la presse étrangère

Lu dans les revues littéraires de l'URSS, de la République Démocratique allemande, de la République Fédérale allemande, du Mexique et de la Colombie	157
--	-----

Revue

Katia Mitova — „Teorie badan literackich“, par Zofia Mitosek, „Klerunki w badaniach literackich“, par Stefania Skwarczynska	166
Bojidar Kountchev — „Charles Baudelaire“ par Dimitre Avramov	171
Guéorgui Tzankov — „Entraînements. Etudes et portraits“ par Minko Bentchev	174

СП. „ЛИТЕРАТУРНА МИСЪЛ“ ПРИЕМА ЗА ПУБЛИКУВАНЕ СТАТИИ С ОБЕМ
ДО 40 СТАНДАРТНИ МАШИНОПИСНИ СТРАНИЦИ. РЪКОПИСИ, НАДВИШАВАЩИ
ТОЗИ РАЗМЕР, НЕ СЕ РАЗГЛЕЖДАТ ОТ РЕДКОЛЕГИЯТА
ВСИЧКИ РЪКОПИСИ СЕ ПРИЕМАТ ЕДИНСТВЕНО В ДВА МАШИНОПИСНИ
ЕКЗЕМПЛЯРА (ИЛИ ОРИГИНАЛ И КСЕРОКОПИЕ)

Адрес на редакцията: сп. „Литературна мисъл“, ул. „Чапаев“ 52,
бл. 17, 1113 София, тел. 73-31 (вътр. 39-94)

© Институт за литература
при БАН
1985
с/о Jusautor, Sofia

Технически редактор *К. Иванова*

Коректор *З. Тодорова*

Дадена за набор на 30. V. 1985 г.

Подписана за печат на 12. VIII. 1985 г.

Формат 70/100/16

Печатни коли 11

Издателски коли 14,26

Тираж 1700

Изд. индекс 10310

Годишен абонамент 12 лв.

Отделна книжка 1,30 лв.

Печатница на Издателството на Българската академия на науките

1113 София ул. „Акад. Г. Бончев“ бл. 6 Поръчка 328